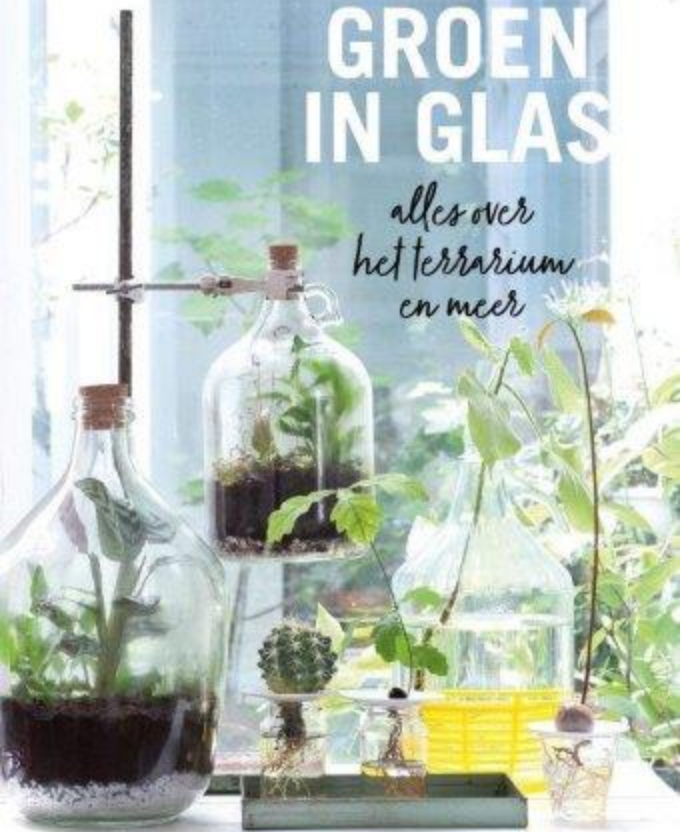

Judith Baehner

GROEN IN GLAS

*alles over
het terrarium
en meer*

Judith Baehner

GROEN IN GLAS

*alles over het terrarium
en meer*

FORTE GROEN

Inhoudsopgave

VOORWOORD	9	JE EIGEN FLES MAKEN	40
		- Fles kiezen	40
		- Flessen schoonmaken	42
		- De lagen maken voor je gaat planten	44
		- Afwatering	47
		- Zuivere grond	48
		- Voedingsbodem	48
		- Planten	50
		- Mossen	53
		- Starten	53
		- Je eigen ecosysteem in een fles maken	54
		GEREEDSCHAPPEN	60
Hoofdstuk 1			
HET VERHAAL	12		
EEN PLANT IN EEN FLES?	12		
HOE WERKT HET?	15		
Hoofdstuk 2			
BOTTLE GARDENS, PLANTEN IN GESLOTEN FLESSEN	20	Hoofdstuk 3	
HOE WERKT EEN GESLOTEN TERRARIUMFLES?	20	OPEN TERRARIUM IN GLAS	66
- Interne factoren in de fles	22	HOE WERKT HET?	68
- Externe factor	24	- Goede combinaties van planten en glas	69
PLANTEN	27	WELKE PLANT KIES JE?	69
- Hoeveel planten kun je in een fles doen?	28	PLANTEN VOOR EEN OPEN TERRARIUM	73
- Planten delen of scheuren	29	- Plantenlijst	74
- Plantenlijst	30	- Planten waarbij de grond langere tijd moet verdrogen	74
MOSSEN	35	- Planten die af en toe droog willen staan	77
- Mossen kweken	36	- Planten waarbij de grond altijd licht vochtig moet zijn of zelfs nat	80

EEN OPEN TERRARIUM MAKEN	82	Hoofdstuk 4	
- Schalen en glazen	82		
- Schalen en glazen schoonmaken	83	DE NIEUWE HYDROCULTUUR, PLANTEN OP WATER 2.0	110
EEN GEHEEL OPEN TERRARIUM MAKEN	84	- Planten op water	110
- Afwatering en lagen om je plant gezond te houden	84	- Wat is hydrocultuur?	111
- Verzorgen	84	- Geschiedenis	114
- Voedingsbodem	89	HOE KUN JE PLANTEN OP WATER LATEN GROEIEN?	115
- Zandlagen	89	- Eerste manier: plantenstekken op water zetten	116
- Planten	91	- Tweede manier: zaden op water laten ontkiemen	118
EEN TERRARIUM MAKEN IN OPEN GLAS	92	- Derde manier: planten uitspoelen en laten omschakelen	123
- Afwatering en lagen om je plant gezond te houden	95	- Voeding	129
- Voedingsbodem	96		
- Planten	96	Hoofdstuk 5	
- Verzorgen	98	EHBO VOOR BOTTLE GARDENS	134
- Snoeien	99	REGISTER	138
EEN TERRARIUM MAKEN IN SEMI-OPEN GLAS	101	BRONNEN	140
- Planten	102	DANKWOORD	141
- Snoeien	102	COLOFON	142

Voorwoord

Toen ik een paar jaar geleden *Het Plantenlab* schreef en fotografeerde, maakte ik mijn eerste fles. Een kleine *bottle garden* met twee varens en een *Fittonia*. Het idee kwam eigenlijk omdat ik naar een oplossing zocht voor vrienden met een ogenschijnlijk te druk leven voor planten. Hun groenwens was sterk, maar de uitvoering een uitdaging. Ik wilde ze een oplossing geven om ze van groen te voorzien dat ook in hun drukke leven paste en dat tijdens hun afwezigheid toch in leven bleef.

Ik herinnerde me een grote fles met planten bij vrienden van mijn ouders bij wie we regelmatig op bezoek gingen. Ik had een grote fascinatie voor die fles en de planten daarin. Wat ik me niet herinnerde maar wat ik later op een foto zag, was dat wij thuis ook een fles hadden staan. Bijna identiek aan de fles die ik als eerste maakte. De fles vond ik een supermooi alternatief.

Ik bleek niet de enige te zijn met een fascinatie voor deze flessen, en al snel kwamen er aanvragen voor complete flessen en workshops. Hoe meer flessen ik maakte, des te meer ik wilde weten. Er gingen veel experimenten aan vooraf, in grote en kleine flessen. De resultaten werden steeds beter en de flessen steeds gezonder. Voor mij is het de magie van het glas en de planten, die in een heel eigen wereld leven. Ze maken me ervan bewust hoe mooi en bijzonder de natuur is. Later maakte ik meer verschillende toepassingen in glas: stekken op water en zaden in schotels, open terrariums. Zo kon ik ook andere soorten planten met glas samenbrengen. In dit boek wil ik mijn ervaringen met je delen, je laten zien hoe je planten in glas kunt laten overleven en hoe je de verschillende vormen van terrariums kunt maken.

Het verhaal

EEN PLANT IN EEN FLES?

Planten in flessen of glazen kisten zijn niet nieuw, ook niet in de jaren zeventig. Ze vinden hun oorsprong al in de achttiende en negentiende eeuw, de tijd van de nieuwe werelden. Even een beetje geschiedenis. Al in deze tijd werden flessen en glazen kisten, later *Wardian cases* genoemd, gebruikt om planten en zaden levend van de ene kant van de wereld naar de andere te brengen.

Men wilde deze zaden exporteren om te kijken of deze planten, uit nieuw ontdekte landen, ook in ons klimaat konden overleven om zo nieuwe gewassen voor consumptie aan het aanbod toe te voegen. Pas later werden planten ook meegenomen als exotische pronkstukken. Het bleek nog niet zo eenvoudig om de planten en zaden mee te nemen onder invloed van zeewater, vocht en vorst. In een zoektocht naar een goede manier om planten en zaden te vervoeren werd er met verschillende methoden geëxperimenteerd, waaronder het verpakken van de zaden en planten(wortels) in zand en bijenwas. In het instructieboek *Directions for bringing over seeds and plants from the East-Indies and other distant countries, in a state of vegetation* uit 1776, schreef John Ellis instructies voor de scheepslieden die de zaden en planten mee moesten nemen.

Naast het verpakken van de zaden in wasblokken en papier beschreef hij een derde methode, die Carl Linnæus met hem deelde. Hierbij worden zaden verpakt in papier en zand, en daarna in glazen cilinders of terracotta potten opgeborgen om de vochtigheid optimaal te houden: niet te droog en niet te vochtig, zodat de zaden niet uitdrogen

Bottle gardens

PLANTEN IN GESLOTEN FLESSEN

Het ultieme groen in glas vind ik de flessen met planten. Dit zijn gesloten micro-ecosystemen, ook wel biosferen, waarin een evenwicht is ontstaan tussen lucht, water, vocht en voeding met als enige externe factor licht. Deze flessen getuigen van de flexibiliteit van planten, waardoor ik nog meer liefde en bewondering voel voor de natuur.

Hoe werkt een gesloten terrariumfles?

In de gesloten flessen heerst een vochtig en aangenaam klimaat met een temperatuur die altijd iets boven kamertemperatuur uitkomt. De temperatuur in de fles is altijd iets hoger dan erbuiten. Dat komt doordat, net als in een kas, het zonlicht de lucht in de fles door het glas heen opwarmt, het broeikas-effect. Daardoor zie je vaak condens aan de binnenkant van de fles. Een beetje druppels aan de binnenkant van de fles zijn heel normaal en niet erg. De condens in de fles is vocht dat de plant transpireert. Dit verdampert en komt tegen het iets koelere glas aan de binnenkant van de fles aan, waar het condenseert. De planten die het in je gesloten terrariumfles het best doen zijn dan ook planten die een vochtig klimaat met een aangename temperatuur prettig vinden. Deze planten, bijvoorbeeld varens, groeien oorspronkelijk vaak in bosachtige gebieden en houden het goed vol in een vochtige tot natte grond en een vochtige aangename lucht. Eenmaal gemaakt en opgestart, zoals ik dat noem, sluit je de fles met een kurk en hebben deze flessen geen water, voeding en verzorging meer nodig.

Plantenlijst

Planten die het fijn vinden in een gesloten ecosysteem met een hoge vochtigheidsgraad en een gematigde temperatuur:

ADIANTUM PEDATUM
(**HOEFIGZERVAREN OF VENUSHAAR**)

Temperatuur: min. -35°C en hoger

Herkomst: Noord-Amerika,
Canada en Alaska

Geschikt voor middelgrote
en grote flessen

Hoopte: max. 20 cm

ADIANTUM RADDIANUM
(**FIJN VENUSHAAR OF**
VENUSHAARVAREN)

Temperatuur: min. tussen -1°C en
10°C

Herkomst: regenwouden van Brazilië

Geschikt voor middelgrote en grote
flessen

Hoopte: max. 35 cm

ASPLENIUM TRICHOMANES
(**STEENBREEK(VAREN)**)

Temperatuur: min. -35 °C

Herkomst: zuidelijk Europa
en delen van Marokko

Geschikt voor kleine en
grote flessen

Hoopte: max. 10 cm

ASPLENIUM NIDUS
(**NESTVAREN**)

Temperatuur: min. 0°C

Herkomst: tropische streken in
Zuidoost-Azië, Australië,
India en Oost-Afrika

Geschikt voor kleine en
grote flessen

Fijn venushaar of venushaarvaren

Nestvaren

DRYOPTERIS ERYTHROSORA
(SLUIERVAREN)

Temperatuur: 0°C om blad te
behouden

Herkomst: Europa

Geschikt voor kleine en
grote flessen

Hoogte: 20 cm

CALATHEA MAKOYANA
OF MARANTHA LEUCONEURA
(CALATHEA OF MARANTHA)

Temperatuur: min. 16°C

Herkomst: regenwouden van Brazilië

Geschikt voor grote flessen

Hoogte: max. 45 cm

Bijzonderheden: krult zijn
bladeren om als het te warm
wordt en bij nacht

FITTONIA ALBIVENIS
(NOZAIËKPLANTJE OF NERVENPLANTJE)

FITTONIA ALBIVENIS ARGYRONEURA
GROUP (MET NITTE NERF) FITTONIA
ALBIVENIS VERSCHAFFELTII
(MET ROZE OF RODE NERF)

Temperatuur: min. 13°C

Herkomst: regenwouden van Peru
en Colombia

Geschikt voor kleine en
grote flessen

Hoogte: 5-10 cm

Open terrarium in glas

Een heel ander verhaal dan de gesloten flessen zijn de open glazen terrariums, die niet worden afgesloten. Daarmee bedoel ik de glazen die geheel open zijn en blijven, of die worden afgesloten met een glazen stop of een kurk die je craf haalt om de planten te laten ademen of die je openmaakt voor onderhoud zoals water, voeding en snoei.

Ik begon met het maken van deze open terrariums om te kijken hoe de planten die niet in de vochtige gesloten flessen konden overleven maar die ik wel graag wilde gebruiken, zich in een open terrarium zouden ontwikkelen. Er ging een hele nieuwe wereld voor me open. Ik kon nu andere glazen, vazen en flessen gebruiken en met nieuwe materialen werken. Daarnaast was er ineens een andere keuze aan voedingsbodems en een nieuw assortiment aan planten. Het maken van een cool terrarium met mooie kleuren en materialen werd dan ook een nieuwe liefde. Deze nieuwe terrariums konden ook op andere plekken in mijn huis staan en daar nieuwe verzamelingen vormen met mijn andere planten. Vooral het glas is zo aantrekkelijk door de vorm en de kleur.

EHBO

VOOR BOTTLE
GARDENS

Er zit heel veel condens in de gesloten bottle garden.

Laat je fles, als deze nog niet zo lang dicht is, even ademen door de kurk van de fles te halen. Staat je fles erg licht? Zet de fles dan ook iets verder van het raam. Het kan zijn dat je fles te warm wordt en te veel condenseert. Is de grond in de fles erg nat, dan kun je de fles juist iets lichter zetten.

De grond in mijn fles is te nat.

Zit je fles in de startfase? Geef de fles geen water meer en laat de fles wat langer ademen door de kurk van de fles te halen. Zet de fles ook wat lichter, maar niet in direct zonlicht.

Er gaat een plantje dood in mijn gesloten terrarium.

Geen paniek. Het kan gebeuren dat er een plantje is dat het niet redt. Dat kan komen omdat er te veel planten in je fles staan of omdat het plantje ziek is geworden en afsterft. Dit laat je gewoon gebeuren. Je hoeft het plantje niet uit de fles te halen. Als er toch nog ruimte voor een nieuw plantje is, dan kan dat zich vanzelf ontwikkelen door te ontkiemen uit zaadjes, sporen of een stukje wortel.

Er zitten zwarte vliegjes in mijn fles.

Is je fles nog niet zo lang dicht, dan kun je hem even openzetten zodat de vliegjes naar buiten kunnen vliegen. Is je fles al een tijdje dicht, dan kun je kijken of ze vanzelf doodgaan in de fles. Anders kun je de fles op een koude plek zetten.

Groen in glas is voor iedereen die houdt van planten en groen in huis. Planten in een fles, zowel 'open' als 'gesloten', vormen een blikvanger in je interieur. Judith vertelt alle ins & outs, begeleid door veel foto's.

Of je nu groene vingers hebt of niet, planten in een fles of een terrarium worden altijd een succes. Judith vertelt je precies hoe het werkt en geeft je tips en trucs om zelf planten in glas te planten en te kweken.

Over Judith

Judith Bachner heeft een passie voor planten. Ze is blogger (Het Groenlab), stylist en redacteur voor tijdschriften en bedrijven in binnen- en buitenland. Ze geeft daarnaast door heel Europa lezingen en workshops over haar passie. In 2014 verscheen van haar *Het Plantenlab*.

ISSN 978-94-6250-192-8

9 789462 501928 >

www.fortuitlevers.nl